

Contrapunet

HORIA
DELEANU

Profesionist
și
amator

Jean-Louis Barrault crede că „să faci teatru înseamnă să cauți confirmarea propriei persoane prin intermediul personajelor pe care le joci.“ Este, probabil, una dintre importantele motivări, mărturisite sau nu, ale amatorilor, care, îndreptându-se spre teatru, își caută, cu gravă și bună preocupare, împlinirea. Mi-am amintit încă o dată de această observație identificând o contagioasă *nevoie* și *bucurie* de teatru, la reprezentația cu piesa *Tinerețe fără bătrânețe* de Eduard Covali, realizată, la Brașov, de teatrul studențesc „Universitas“. O mină de tineri, de la diverse facultăți *tehnice*, a izbutit, printr-o simplitate elaborată, prin har și prin intuiție artistică, să determine, la spectatori, generoase satisfacții *umaniste*.

Mă gândeam, peregrinând cu studenții îndrăgostiți de teatru prin meandrele piesei, cât de folositor este pentru profesioniști să contem-

ple tresăririle de autentică originalitate care apar pe tărîmul artei amatoare. Sînt incredințat că, văzînd stîngăciile, adesea străbătute de sensibilitate, ale amatorilor, proiectîndu-le, comparativ, în clișee pozitive și negative, profesionistul își sporește și dimensiunile cîmpului imaginației și chiar zonele posibile ale expresivității. Pe de altă parte, el se deprinde să exploreze continentele talentului nealterat al altuia, confruntîndu-l cu talentul său „alterat“ de meseria înșușită cu sîrguință și dăruire. Fără îndoială că, totodată, se testează și în mod obiectiv talentul celuilalt, ivîndu-se, numai uneori, și perspectiva valorificării darului natural într-un cadru mai riguros constituit.

Contemplarea profesionistului trebuie să fie, însă, foarte *activă*. Și atunci cînd construiește o formație amatoare, și atunci cînd vede în tîmplător un spectacol al altei formații. El trebuie să-i ferească pe cei care pășesc pe scîndurile scenei de confuzia neiertătoare dintre realitatea cotidiană și realitatea scenică, explicîndu-le neconștient că natura nu se cerc, pur și simplu, reprodusă la luminile rampei, ci transfigurată, în limbajul teatrului. El trebuie să-i prevină neostenit că exactitatea detaliului despuiat de semnificație este inutilă, vătămătoare. Poate că nimic nu este mai puțin artistic, mai puțin adevărat, la teatru, decît *realitatea fără realism*, decît aparența adevărului, copiat din natură, fără poezie și fără sens profund.

Există un lanț trainic de raporturi *necesare* între teatrul profesionist și teatrul de amatori. Nevoii de teatru a amatorilor îi răspunde bucuria de teatru a profe-

sioniștilor, nevoii de teatru a profesioniștilor îi răspunde bucuria de teatru a amatorilor. Dar acest sistem al vaselor comunicante, care aduce mărturia sănătății și a vigoriei unei culturi, nu pune și nu poate pune niciodată semnul egalității între valori diferite, nu le integrează rudimentar, ci le separă în mod natural, pentru a le lăsa să se nutrească reciproc.

Constatăm, citeodată, la amatori — ca în cazul spectacolului dat de formația „Universitas“ — virtuți neobișnuite, frumuseți nebanuite, un timbru propriu. Am putea identifica, la prima vedere, o matură profesionalitate. Constatăm, altă dată, într-o reprezentație a unor profesioniști (pe schemă numai!), platitudini dezolante, lipsă de inspirație, clișee și ticuri dovedind absența imaginației. Am putea identifica, la prima vedere, un neîndoielnic amatorism.

Înțelegîndu-și judicios rosturile, cele două modalități de manifestare în teatru — profesionist, amator — își păstrează deplina valabilitate necesară, înscriindu-se cu multă vitalitate în circuitul proaspăt, tonifiant, al unei culturi moderne. Cu cît le înțelegem mai bine *rațiunile distincte de existență* cu atît înțelegem înțelesul lor reciproc, întraajutorarea fertită.

În acest spirit, profesioniștii și amatorii care se așază în lumina rampei, solidari în recunoașterea frumuseții și a adevărului artei pe care o iubesc și o practică, dobîndesc drepturi inalienabile. Și unii și alții — în situații diferite, cu mijloace diferite — infirmă ipoteza sumbră a „teatrului-cadavru“, a teatrului stagnant, imobil, mortificat.